

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

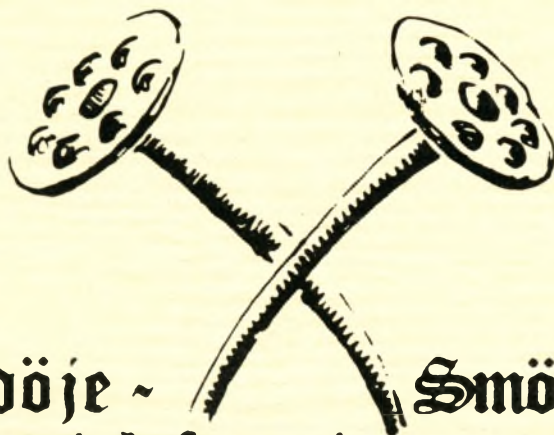
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Ledöje ~ Smörum
historisk forening og arkiv

6. Årgang Nr. 2 1984

ET TRIST MINDESMÆRKE

Paa den til "Lerhuset" paa Smørumnedre Mark hørende Jordlod tæt ved Frederikssunds Landevejen staar i Skellet ind til Naboen opstillet en ganske tarvelig tilhugget Granitsten, hvori er indhugget:

L. P. S.
1831,

der er opstillet til Minde om følgende triste Begivenhed, som vi gengiver efter den mundtlige Overlevering og det optagne Politiforhør.

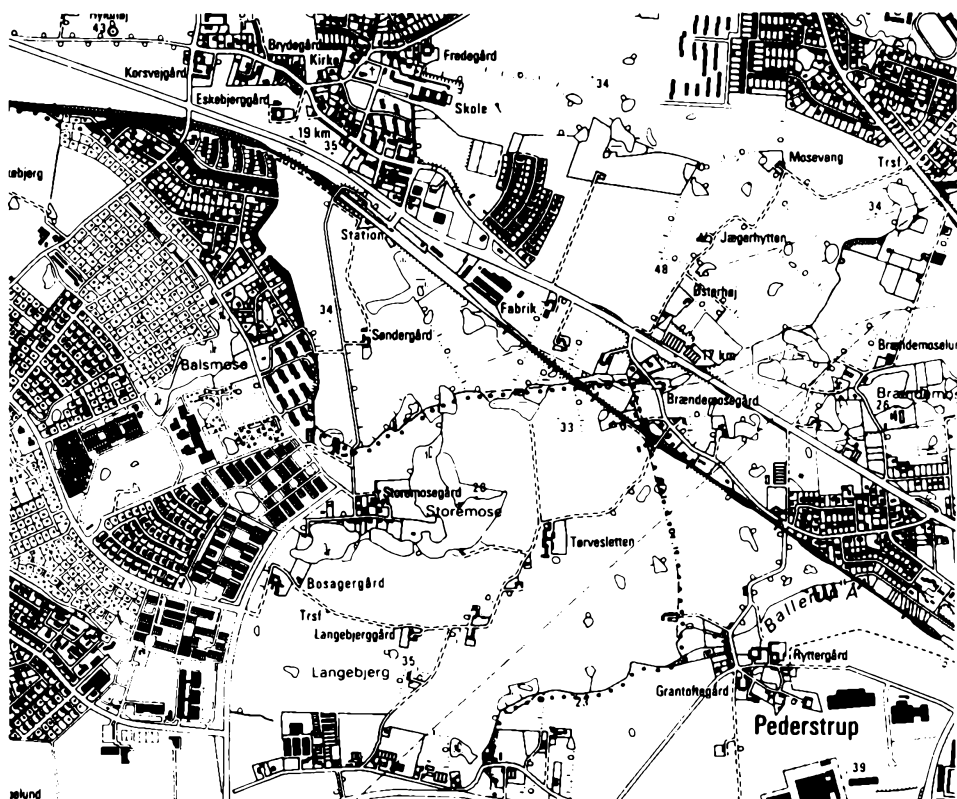
I Huset boede Enken Kirsten Andersdatter med sine 2 Børn, Marie Mortensen, 7 Aar gl., og Ole Mortensen, 4 Aar gammel, og Kirstens Moder med dennes 2 Børn, Ellen Andersen, 10 Aar gl., og Sidse Andersen, 6 Aar gl. I Midten af September 1831 ægtede Kirsten Andersdatter en halvgammel Ungkarl Lars Pedersen, der var en Del forfalden til Drik, og til hvem hun hurtig kom i et mindre godt Forhold. Natten mellem 9. og 10. Oktober 1831 var Lars Pedersen til Gilde i Pederstrup og kom hjem henad Morgenstunden temmelig beskænket; han sendte straks sin Hustru og Svigermoder paa Arbejde ved Kartoffeloptagning hos Gaardmand Peder Jensen i Pederstrup og gik selv til Sengs et Par Timers Tid, hvorpaa han stod op og gik til Ballerup Kro, hvor han købte en Flaske Brændevin, som han ved Hjemkomsten drak det meste af. Herpaa jog han med Spark og Slag af et Ris sine 2 Stedbørn ud af Huset og bød dem at gaa hen til en nærliggende Tørvegrav; Huset, hvori hans Hustrus 2 Sødskende opholdt sig, stak han nu Ild paa og gik derpaa hen til Tørvegraven, hvor han stak en Brødkniv i Jorden og lagde sin Tegnebog fra sig. Brændevinsflasken havde han med sig, og han tvang Steddatteren til at drikke af den, medens han hældte Brændevin i Halsen paa Stedsønnen. Herefter stoppede han Græs i Munden paa begge Børnene og bandt dem begge om Halsen med et medbragt Reb, som han derpaa bandt om Livet paa sig selv; derefter sprang han med Børnene ud i Tørve-

graven. Imidlertid havde Ilden i Huset hurtigt samlet en Del Naboer, der fandt Lars Pedersen og Børnene i Vandet og fik dem trukket op; men da var han og Stedsønnen døde.

Paa Grund af den udførte Misgerning maatte Lars Pedersen ikke begraves i kristen Jord, men han blev begravet paa Stedet, hvor den foran omtalte Sten senere blev rejst, uden nogen Ceremoni. Det fortælles, at den bedste Sæd paa Jordlodden altid er, hvor Lars Pedersen er jordet.

(Artikel af P.C. Tüchsen, Ballerup.

Aarboeg for Historisk Samfund for Københavns Amt, 1914.)

Mon stenen eksisterer endnu, og hvor mon den står?

DA VEJEN SANK I AMMETOFTMOSEN MELLEM LILLE SMØRUM OG LEDØJE

Det så så underligt ud den sommermorgen, at vejen bare var væk, og at der i stedet for vej kun var det klare vand dybt nede. Der manglede en snes meter af vejen. Det så ud, som var den skåret skarpt af i begge ender, før den sank.

Ja! men dagen før kørte de store lastvogne der, hvor der nu kun var luft.

Ganske vist havde der altid været problemer med vejen hen over mosen. Den kunne ikke holde, der måtte stadig fyldes sten og grus på der, hvor den gav sig. Men ingen anede, at de var på så gyngende grund.

Det var først under anden Verdenskrig, da en tørvefabrikant begyndte at grave tørv på begge sider af vejen, og tilmed gik i dybden efter de gode tørv, medens pumperne gik dag og nat, at vejen var væk, da de kom næste morgen.

Da vejen røg ned, røg tørvemassen op og fyldte hullerne til stor fryd for dem, der gravede.

Men der var ikke nær så stor fryd i sognerådet. Det kostede næsten halvdelen af årets skatteindtægt. Så de måtte ud og låne. Der skulle fyldes meget jord i mosen for at skabe grundlag for en ny vej. Men heldigvis lå Ammetoftbakken lige ved, og den havde hidtil været alt for stejl at køre op ad.

Nu blev vejen gravet ned i bakken, og jorden læsset på tipvogne, som selv kunne rulle ned ad bakken til mosen, og blev tippet af, hvorefter en hest trak de tomme vogne opad igen, hvor de blev læsset med håndkraft.

Hvis nogen ville til Ledøje, måtte de pænt køre ind over marken bag om mosen og op over bakken.

Men ihvertfald var der nu kommet liv over mosen, der hidtil havde ligget hen upåagtet til græsning for nogle kalve og ungvæg. Det hele endte dog brat. For da vi, som havde måttet stille læggeplads til rådighed, skulle have vores penge, erklærede fabrikanten sig konkurs og forsvandt med alt sit grej.

Men så gik firmaet Laurits Knudsen i gang med at grave, og de havde magt over tingene.

De spændte et stålkabel tværs over mosen, fra et højt stillads til en forankring på den anden side, og lod en kæmpeskovl suse ud ad kablet. Så slappede de kablet, så skovlen kom ned i mosen, hvorpå en stålwire trak den gennem tørvemassen, til den var fuld. Så strammede de kablet, og skovlen kørte videre lige hen over æltværket, hvor den automatisk tømte sit indhold og straks susede tilbage og havnede i mosen med et plask.

Den kunne gå helt ned til bunden og tage den gode tørvemasse, der tilsyneladende stadig skred sammen om skovlen. De flyttede ihvertfald kun en gang.

Der var 17 meter tørv, sagde Hedeselskabet. Det var langt under grundvandspejlet. Men det øverste lag var ikke meget værd. De kaldte det "hundekød".

Også i alle de andre moser i kommunen blev der gravet tørv. Det gav liv i landsbyen. Smeden i Smørumovre måtte have fire mand på værkstedet for at kunne nå at reparere maskinerne i de

mange ælteværker, hvoraf Familie-Journalens var det største. Og købmandens lastvogn kom på arbejde med at køre øl ud. Og den havde drenge med til at samle tomme flasker sammen. Det var en knippel fidus for købmanden, for da der senere kom øl-rationering, blev det beregnet efter netop dette år. Og medens de andre købmænd stod med en jammerlig tildeling og måtte stå og sige nej, havde vores købmand masser af øl. Men nu var tørvemoserne tomme, og vi faste kunder kunne slet ikke drikke alt det øl. Men alting ordner sig -- andre trådte hjælpende til, og alle var glade.

Mindre glade var de, der skulle fyre med tørvene. Man var jo vant til de gode koks til en krone og femogtrediv.

Men de var nu blevet rationeret. Og det var endda kun dem i byerne, der fik mærker. Dem på landet blev henvist til at købe tørv eller grave til hælvten, som det hed, hos dem, der endnu havde en hidtil upåagtet rest af en tørvemose.

Men gode tørv hang ikke på træerne. Og der var også problemer med vandprocenten og deraf følgende løbesod, når folk endelig fik ild i dem.

Nok kunne der købes lidt koks på den sorte børs, men nu kostede de pludseligt 10 kroner.

Og skovene, som hidtil havde haft overflod af usælgeligt favnebrænde, som ingen gad fyre med, havde nu ikke en pind til salg. Det blev lavet til generatorbrænde til bilerne og rationeret.

Petroleum, som også var rationaliseret, slap helt op henad mod krigens slutning. Hvilket, som nævnt andetsteds, tvang beboerne i Lille Smørum til at gå med til at skaffe elektrisk lys herud. Vistnok det eneste lyspunkt i den sidste strenge krigsvinter. Vi måtte sande det gamle ord: Intet er så galt, uden at det er godt for noget.

Bertel Petersen, Lille Smørum, 1982.

N. Poulin Nielsen og Bertel Petersen til foredrag i Historisk Forening 1982.

DAGBOG 1743-1763

Da N. Poulin Nielsen i 1950 kom til Smørumovre skole som førstelærer, fandt han på loftet nogle af tidligere lærer J. P. Jørgensens papirer.

Blandt disse lå en dagbog, påbegyndt i 1743 af Jørgen Olsen i Smørumnedre, hvori han skriver om livets store begivenheder såsom bryllup, fødsel og død. "Bogen" er lavet af et dobbelt folieark, der er foldet sammen fire gange og sprættet op foroven, så der kan blases i den, og den er meget velbevaret. Den gotiske skrift er forholdsvis let at tyde, især jo ældre Jørgen Olsen bliver, men der er flere for os mærkelige bibelske udtryk.

I vores første folketælling fra 1787 er Jørgen Olsen anført som husmand, hus nr. 33, 70 år gammel, og hustru Maren Villemssdatter, 62 år gammel, Smørumnedre.

AAR 1743 DEN 17 DECEMBER BEGYNDER JEG JØRGEN OLSEN AT SKRIVE I DENNE BOG SMØRUM NEDERE DEN 17 DECEMBER ANNO 1743

J. OLSEN

Anno 1743 d. 17 December

Om Tirsdag Morgen ungefær kloken 8te døde Min Salige Moder og udgik fra det Jordiske og Ingik I Det Himmelske og ævige Gode hvor hun skal spises med det skylte Mana og skienkes med Vellystens strømme I Evighed Ammen.

Alt kiød Er som Høe alt Høe det skal affoldes naar Høste-Manden seer at Høet det tilældes Saa gaar det Nu med os naar Vorris Tid er omme. Et hastig Engle Bud fra Himlen til os kommer. Vii efterlate Nu har det og at beklage at Vores Moder nu er hastig fra os draget thi Hendes ægte Mand begræder hendes Død, 3 ungdoms Planter med, de lider dog ey Nød. Den første Plante det er En Søn som vii-ham folde de Tvende Døtre er. Gud Hand os ey unfalde at vii i stadig tro maa stedse Elske Gud og blive naar vii døe En ævig Christi Brud. Ammen.

Anno 1747 d 15 Januari

I Det Velsinede Jesu Naun indtræder Jeg Jørgen Olsen I Egteskab i Dag med Maren Villems Datter og bliver trolovet i Østerop d 2de Søndag efter Helligtrekongers Dag som hanler om Brølopet I Cane og Brøde Vielsen skeede I Kirkerups Kirke d 2^{den} Søndag i faste som hanler om Den Chaneneieske Qvinde. O Gud som Er Egteskabsinstifter Hand regierer os Med sin Hellig Aand at vii lever I Et ærlig Egteskab Tilsammen skyer det unde og Elsker det Gode jolenger jomere Gud lod os leve Christelig og naar Vii skal døe da lad os døe salig. O Gud giiv os med alle Guds udvalde Een Glædelig opstandelse I Jesu Naun Ammen.

I Dette Vores Egteskab har Herren begavet os med en Datter Nemlig Magrete og min Hustru Føde hinde om Søndag aften ungefær klokken 10, d. 22 October Anno 1747.

Nu I dete Samme Aars tal Er det Salige Barn nemlig Magrete Jørgens Datter død og hensovet i Herren om Mandag morgen Før Dag den 15 November. Saa er det Salige Barns ganske Alder 4re uger gammel.

Anno 1749 d. 26 December

Om fredag aften ungefær klokken 9 Paa Anden Juledag blev min Søn fød og Christnet om Søndagen I melan Jul og Nytt Aar og kaldet Villem og Peder Larsens Kone Bar ham til daaben.

J. Olsen.

Anno 1749 d. 26 December
Om fredag aften ungefær
klokken 9 Paa Anden Juledag
blev min søn fød og
Christnet om søndagen
I melan Jul og Nytt Aar
og kaldet Villem og Peder
Larsens Kone Bar ham
til daaben.
J. Olsen

Anno 1751 d. 15 Desemb.

Om onsdag Morgen klokken ungefær 2 dae føde min Hustru Een Søn og 4de Advens Søndag blev hand Christnet og kaldet Hans og Birde Peder Lars Bar ham til Daaben.

Anno 1752 d. 22 Septemb.

Om fredagen klokken 9 for Middagen døde min Sl. Søn Villem og udgik fra det ælændige og ingik udi det ævige Liv og Herlighed. Hans Alders tiid var 2 Aar og 9 Maaneder.

J. Olsen.

Anno 1753 d. 6 December

Om Torsdagen blev min Sl. fader Ole Nielsen jordet I Hille Røds kjerkegaard ved Frederixborg. Gud giive Hannem Een glædelig opstandelse Paa den yderste Dag.

Anno 1754, d 13 October

Om Søndag morgen klokken 6 Blev Min Søn født og Søndagen derefter blev hand Christnet og kaldet Ole og Birte Peder Lars Bar ham til Daaben.

Anno 1758 d. 30 Martius

Om torsdag Morgen ved Hanegals tiide blev min Søn født og første Søndag efter Paaske Holt Peder Lars kone Ham over daaben og blev kaldet Peder.

Anno 1763 d 11 November

Om Mortens Dags morgen klokken 3 Blev min Søn Peder født og Niels Rasmus kone Bar ham til Daaben.

K.F.

TUSNELDA

(poesiens smilehul) har håndskåret denne ode til Karl Smart i serien gamle vers på nye fødder:

*Dig og mig og veto
sejled' i en træsko.
Da vi kom til smørrumnedder,
var vor træsko fuld af gedder.
Da vi kom til Rom,
var vor træsko tom.*

(Tusnelda har sikret sig konfiskererrettighederne til dette nette kunstværk)

Politiken
4. januar 1984

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV

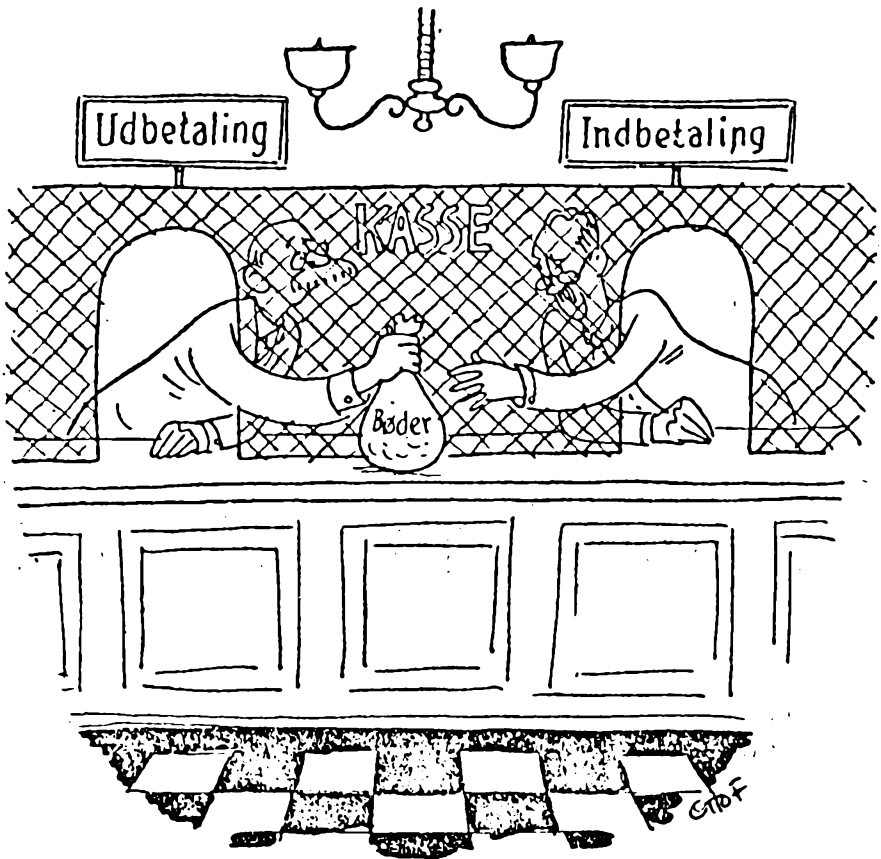
LEDØJE-SMØRUM VERS

Vi har nu fået samlingen af sange og digte, hvori Ledøje-Smørum forekommer, betydeligt udvidet, og vi har måttet dele dem op i to kategorier: vers skrevet af "udensogns", og vers skrevet af "indensogns" folk, og forskellen er tydelig! De førstnævnte er dem, der gør lidt grin med os, og de sidstnævnte er dem, der forherliger og roser.

Da Historisk Forening stod som arrangør af Kommunens vellykkede "åbent hus"-aften den 7. februar på Boesagerskolen i anledning af 10-året for "Selvstændighedskampen", fik vi for første gang opført offentligt nogle af vore sange. Bruno Kvist (klaver) og Boye Beenfeldt (sang og guitar) klarede opgaven på bedste måde. Det er vores håb, at vi med tiden får egnede visere – og penge – nok til en båndindspilning, som så vil blive til salg gennem foreningen.

DET LØBER RUNDT fra omkr. 1950 er skrevet af Mogens Dam, og Bruno Kvist har lavet en udmærket melodi dertil.

I Smørum Sygekasse vil man indføre Bødestraf for Medlemmer, der ikke møder ved Generalforsamlingen.

At staa i Smørum Sygekasse
 kan være meget praktisk, men
 man Mødetidene maa passe
 paa Generalforsamlingen.
 De Medlemmer, som ikke møder,
 fremtidig straffes haardt med Bøder,
 saa der kan forudses en Masse-
 Indtægt i Smørum Sygekasse.

Medlemmerne skal ikke ligge
 og fjere sig i deres Seng,
 ulovligt Forfald taales ikke,
 Bestyrelsen er meget streng!
 Dog kan man den til Nød bevæge
 ved en Attest fra Kassens Læge,
 men det er kun, hvis Folk er døde,
 at de kan slippe helt for Bøde.

Men de, som altsaa er Patienter,
 faar jo betalt hver Sygeda'
 for Læge og Medikamenter
 og Plejerske etcetera.
 Udgift og Tab, man sig paadrager
 ved ej at passe sine Sager,
 mens man er lænket til Madrassen,
 betaler nemlig Sygekassen.

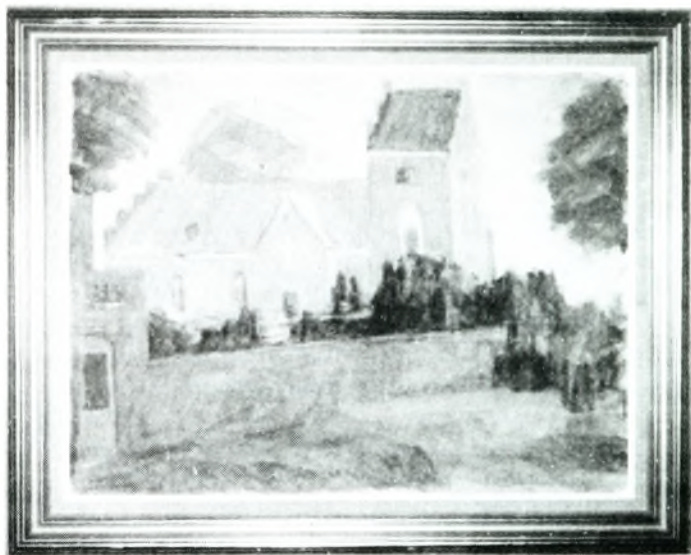
Med andre Ord: Saafremt de syge
 for Udebliven Bøder faar,
 vil Kassen en Fortjen'ste stryge,
 som lige ud af Kassen gaar.
 Ej smukkere Eksempel findes
 paa "Udad tabt, hvad indad vindes",
 og hvis de tror, de tjener paa'et,
 maa de jo faktisk fejle no'et!

Mogens Dam.

MALERIER

Lokalhistorisk Arkiv vil også gerne "samle på" malerier med motiver her fra Kommunen, det være sig landskaber eller bygninger. Vi har kendskab til adskillige og vil gerne vide om endnu flere for at få dem alle registrerede. Også selv om man ønsker, de skal blive i hjemmene. Forhåbentlig bliver der efterhånden så mange, at vi må bede om at låne dem, så vi kan lave en udstilling her i Smørum gamle skole. Vi hører gerne nærmere.

K.F.

Smørum Kirke, maleri af Poul Larsen, Veksø, gave til pastor N. Zeuthen, da han forlod sognet, 1979.

HISTORIE FRA SMØRUM KRO

Nærværende historie er fortalt mig af tidligere, nu afdøde, folketingsmand og minister Jens Smørum.

Som så mange politikere før ham startede også Jens Smørum sin politiske karriere som medlem af det lokale sogneråd - i dette tilfælde altså Ledøje-Smørum kommune, hvor han var medlem af sognerådet i perioden 1917 til 1931.

Også dengang var det kvalernes tid, når selvangivelserne skulle afleveres til sognerådet. Det vel ligesom "lå i luften", at alle opgav så lille en indkomst, som samvittigheden tillod - men så tilfælde var klar over, at man risikerede, at sognerådet kaldte én "op til torskogilde", hvor man så enedes om årets indkomst og skattebyrde, alt efter hvor godt et snakketøj, man havde.

Denne historie udspinder sig på Smørum Kro, hvor sognerådet i tidligere tider afholdt de årlige torskogilder i den bageste stue - medens det forreste lokale, eller krostuen, blev brugt som ventetrum, sikkert til glæde for både kromand og de mere eller mindre nervøse ventende, der jo her havde mulighed for at få lidt styrkende.

En ellers snedig og forstandig bonde fra Ledøje var kaldt til torskogilde. (Hans navn vil vi ikke offentliggøre, da vedkommende endnu har efterlevende slægtninge i byen.) Efter megen parlamentaren frem og tilbage havde bonden, velsagtens ved hjælp af "ræven bag øret", fået godkendt den årlige indkomst, idet han fremførte den rene elendighed, han var i, da hans gamle svigermor, der boede på aftægt hos ham, kostede så grueligt meget, både hvad mad, brændsel og andre fornødenheder angik.

Da det havde varet temmelig længe, inden sognerådet havde sluppet manden, så han igen kunne gå ud i ventestuen, var de øvrige ventende mægtig spændte på, hvorledes bonden havde klaret sig. Ja, døren var såmænd kun lige åbnet, da de højlydt spurgte: "Nå - hvorledes gik det så i år?"

"Jo," sagde bonden, " - hende den gamle reddede mig sgu endnu engang," hvorefter han gav sig til at lukke døren.

Men sognerådet havde også dengang "gode ører" – og bonden måtte altså ind en gang til for at skrifte sine synder – både for dette og de foregående år – og svigermoderen blev aldrig mere brugt som påskud for skattenedsættelse.

Bent Eggert.

Bønder på høstarbejde, træsnit af Olaus Magnus.

SLÆGTSFORSKNINGSUDSTILLING

Lokalhistorisk Arkiv har i samarbejde med Ledøje-Smørum Bibliotek skaffet udstillingen "På spor af vore aner -- en udstilling om slægtsforskningens mål og midler" til Smørum gamle skole. Den bliver at se fra d. 27. august - 8. september. Åbningstiderne bliver bekendtgjort i den lokale presse.

MEDDELELSER

Arbejdsaften

I efteråret bliver arbejdsaftenerne lagt sammen med arkivets åbningstid, som normalt er den første torsdag i måneden. Den 6. september, den 4. oktober samt den 8. november bliver de foreløbige datoer. Alle aftener mødes vi kl. 19.30. HUSK, hvis man blot har lyst til en sludder, er man også velkommen.

Slægtsforskning

Ledøje-Smørum Aftenskole afholder med Caspar Hassing, Ballerup som lærer et kursus i slægtsforskning. Kurset henvender sig til både begyndere og lidt viderekomne. Kurset er åbent for alle. Mødeaften er torsdage kl. 19.30-21.30 på Boesagerskolen, Flodvej 79. Pris kr. 295,-.

Foredrag torsdag d. 25. okt. kl. 19.30 i Konfirmandhuset

Menighedsrådet indbyder til foredrag af seminarirektor Paul Heide Ottosen om "Grundtvig efter grundtvigåret". For de mange, der mødte op til den grundtvigaften, der sidste år blev lavet i et samarbejde mellem menighedsrådene og Historisk forening, vil der nu blive en god lejlighed til at få emnet rundet af.

Rejsseudvalget

I skrivende stund er der ingen præcise planer for rejserne i 1985. De, der er interesserede, er velkomne til at ringe til formanden (97 37 32) for at høre nærmere. Et færdigt program vil blive sendt, sandsynligvis midt i september.

Udstilling i Skibstedhallen den 17. og 18. november

For 10 år siden begyndte et samarbejde mellem de historiske foreninger i Ballerup, Gundsø, Frederikssund, Herlev-Hjortespring, Ledøje-Smørum, Slangerup, Stenløse, Værløse og Ølstykke. Igennem årene har foreningerne gensidigt inspireret hinanden, udgivet "Livet langs banen", lavet udlandsrejser og vil nu markere jubilæet med en udstilling i Skibstedhallen i Veksø. Hver forening laver sin egen udstilling over et selvvalgt emne. Der bliver underholdning af forskellig slags og mulighed for forfriskninger. Der vil desuden i forbindelse med jubilæet blive udgivet et lille hæfte. Nærmere oplysninger kommer på et senere tidspunkt, men reserver allerede nu et par timer en af dagene.

(fortsættes næste side)

Studiekreds i gotisk skrift i Smørum gamle skole, 1982.

(fortsat fra forrige side)

Julestue

Lørdag den 1. december kl. 14-17 afholder foreningen sin efterhånden traditionelle julestue.

Nærmere program følger.

FORENINGENS BESTYRELSE:

Formand:	Lone Brüsch	97 37 32
Næstformand:	Vilhelm Nielsen	16 90 12
Kasserer:	Erik Petersen	65 25 79
Sekretær:	Bent Eggert	97 40 18
	Else Herrmann	97 51 96
	Jaure Nielsen, arkæologi	65 69 05
	Steen Asger Jensen	65 03 09
Suppleanter:	Søren Spon	66 16 17
	Poul Zeiler, foto	65 13 41
Revisorer:	Elin Jakobsen	
	Holger Flyge	
Suppleant:	Lars Jensen	

ARKIVET:

Adresse:	Smørum Bygade 35, Smørumovre, 2760 Måløv	
Åbningstid:	den 1. torsdag i hver måned, kl. 19.30-21.30 den 2. lørdag i månederne sept.-maj, kl. 11-13 og efter aftale.	
Arkivarer:	Bent Eggert	97 40 18
	Kirsten Faulk	97 50 63

Årskontingent 1984: kr. 50,00, pensionister kr. 25,00.

Dette blad udgives af:

LEDØJE-SMØRUM HISTORISK FORENING OG ARKIV
med Kirsten Faulk som redaktør.

Næste nummer af bladet udkommer i november.

Foreningens bomærke er tegnet af Bent Eggert.

De viste fotos af nyere dato er taget af:

Anne Marie Nielson, Vilhelm Nielsen.

ISSN - 01090712

HQVE OFFSET (02) 16 92 72